

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 26/18

Luksemburg, 6 marca 2018 r.

Wyrok w sprawie C-284/16
Slovakische Republik / Achmea BV

Zapis na sąd polubowny znajdujący się w zawartej pomiędzy Niderlandami i Słowacją umowie o ochronie inwestycji jest niezgodny z prawem Unii

Ów zapis wyłącza spod mechanizmu kontroli sądowej prawa Unii spory mogące dotyczyć stosowania lub wykładni tego prawa

W 1991 r. dawna Czechosłowacja i Niderlandy zawarły umowę o wspieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji¹ („BIT”²). BIT stanowi, że spory pomiędzy jednym z umawiających się państw i inwestorem z drugiego z umawiających się państw muszą być rozstrzygane ugodowo lub jeśli do tego nie dojdzie, przed sądem polubownym.

W następstwie rozwiązania Czechosłowacji w 1993 r., Słowacja wstąpiła w prawa i obowiązki tego państwa wynikające z BIT.

W 2004 r. Słowacja otworzyła swój rynek ubezpieczeń zdrowotnych dla inwestorów prywatnych. Achmea, będąca przedsiębiorstwem należącym do niderlandzkiej grupy ubezpieczeniowej, utworzyła wówczas na Słowacji spółkę zależną w celu oferowania usług prywatnego ubezpieczenia zdrowotnego. Jednakże w 2006 r. Słowacja częściowo wycofała się z liberalizacji rynku prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych i w szczególności zakazała wypłaty zysków generowanych przez działalność w dziedzinie ubezpieczeń zdrowotnych.

W 2008 r. Achmea wszczęła przeciwko Słowacji postępowanie arbitrażowe na podstawie BIT, ponieważ wspomniany zakaz był sprzeczny z ową umową, a ów środek wyrządził jej szkodę majątkową. W 2012 r. sąd polubowny orzekł, że Słowacja faktycznie naruszyła BIT i nakazał temu państwu zapłatę na rzecz Achmea odszkodowania w kwocie ok. 22,1 mln EUR.

Następnie Słowacja wniosła do niemieckich sądów³ skargę o uchylenie orzeczenia sądu polubownego. Według Słowacji zapis na sąd polubowny zawarty w BIT jest sprzeczny z licznymi postanowieniami traktatu FUE⁴.

Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy), do którego wniesiono skargę w tej sprawie, zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy kwestionowany przez Słowację zapis na sąd polubowny jest zgodny z traktatem FUE.

Republika Czeska, Estonia, Grecja, Hiszpania, Włochy, Cypr, Łotwa, Węgry, Polska, Rumunia i Komisja Europejska złożyły uwagi popierające argumentację Słowacji, natomiast Niemcy, Francja, Niderlandy, Austria i Finlandia twierdzą, że sporny zapis i ogólniej zapisy podobnego rodzaju powszechnie wykorzystywane w 196 BIT obowiązujących obecnie między państwami członkowskimi UE są ważne.

¹ Umowa o wspieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji pomiędzy Królestwem Niderlandów a Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną.

² Bilateral investment treaty (dwustronna umowa inwestycyjna).

³ Jako że miejscem arbitrażu był Frankfurt nad Menem (Niemcy), właściwe do kontroli zgodności z prawem jego orzeczenia były sądy niemieckie.

⁴ Chodzi o art. 18, 267 i 344 TFUE.

W ogłoszonym dzisiaj wyroku Trybunał stwierdził przede wszystkim, że według BIT, sąd polubowny ustanowiony na mocy tej umowy jest powołany do orzekania między innymi na podstawie obowiązującego prawa umawiającego się państwa, którego dotyczy dany spór, oraz wszelkich istotnych umów między umawiającymi się państwami.

Tymczasem w świetle cech prawa Unii, takich jak autonomia względem praw krajowych i prawa międzynarodowego, jego pierwszeństwo względem krajowych porządków prawnych oraz bezpośrednia skuteczność szeregu jego przepisów w stosunku do obywateli Unii i samych państw członkowskich, owo prawo z jednej strony stanowi część prawa obowiązującego we wszystkich państwach członkowskich, a z drugiej pochodzi z umowy międzynarodowej zawartej przez te państwa. W konsekwencji **z obydwu tych względów rozważany sąd polubowny może być powołany do dokonywania wykładni, względnie do stosowania prawa Unii** i w szczególności przepisów dotyczących swobody przedsiębiorczości i swobodnego przepływu kapitału.

Następnie Trybunał zaznaczył, że rozważany sąd polubowny stanowi wyjątek od jurysdykcji sądów słowackich i niderlandzkich, z uwagi na co nie stanowi elementu systemu sądowego odpowiednio Niderlandów i Słowacji. Z powyższego wynika, że ów **sąd polubowny nie może być zakwalifikowany jako sąd „jednego z państw członkowskich”** w rozumieniu art. 267 TFUE dotyczącego postępowania prejudycjalnego, **i nie jest w związku z tym uprawniony do wystąpienia do Trybunału w trybie prejudycjalnym.**

Odnosnie do tego, czy wyrok wydany przez sąd polubowny podlega kontroli sądu państwa członkowskiego, który mógłby przedłożyć Trybunałowi kwestie prawa Unii związane ze sporem rozpatrywanym przez sąd polubowny, Trybunał stwierdził, że na mocy BIT orzeczenie sądu polubownego jest ostateczne. Co więcej, sąd polubowny ustala własne zasady postępowania, a w szczególności sam wybiera swoją siedzibę i w konsekwencji prawo podlegające zastosowaniu w postępowaniu regulującym kontrolę sądową ważności orzeczenia, które wydał.

W odniesieniu do tej ostatniej kwestii, Trybunał zaznaczył, że **tego rodzaju kontrola sądowa może być wykonana przez dany sąd krajowy jedynie w zakresie, w jakim pozwala na to prawo krajowe**, który to warunek nie jest w pełni spełniony w omawianej sprawie, albowiem niemieckie prawo przewiduje jedynie ograniczoną kontrolę sądową w tej dziedzinie. W tym względzie Trybunał podkreślił, że chociaż kontrola orzeczeń sądów polubownych wykonywana przez sądy państw członkowskich, w określonych warunkach może zgodnie z prawem mieć ograniczony charakter w ramach postępowania arbitrażu handlowego⁵, **owej zasady nie można zastosować w postępowaniu arbitrażowym w omawianej sprawie.** Podczas gdy pierwsze z wymienionych postępowań ma swą genezę w autonomii woli danych stron, drugie z nich wynika z traktatu, na mocy którego państwa członkowskie zgadzają się na wyłączenie sporów mogących dotyczyć stosowania lub wykładni prawa Unii spod właściwości ich własnych sądów i w związku z tym z systemu sądowych środków odwoławczych, który są zobowiązane ustanowić na mocy traktatu UE⁶ w dziedzinach objętych tym prawem.

Z powyższych względów Trybunał orzekł, że **zawierając BIT, Słowacja i Niderlandy ustanowiły mechanizm rozstrzygania sporów, który nie jest odpowiedni, aby zagwarantować, że wspomniane spory będą rozstrzygane przez sąd należący do systemu sądowego Unii, z zastrzeżeniem, że jedynie taki sąd może zapewnić pełną skuteczność prawa Unii.**

W tych okolicznościach Trybunał stwierdził, że **zapis na sąd polubowny zawarty w BIT narusza autonomię prawa Unii i w konsekwencji nie jest zgodny z tym prawem.**

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

⁵ Wyroki: z dnia 1 czerwca 1999 r., Eco Swiss ([C-126/97](#)) oraz z dnia 26 października 2006 r., Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁶ Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106